

Sygn. I C 224/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Janusz Blicharski
Protokolant:	st. sekr. sądowy Elżbieta Drozd

po rozpoznaniu w dniu 14 lipca 2017 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa M. J.

przeciwko J. A., K. A., K.

P.

o unieważnienie aktu notarialnego

1. oddała powództwo M. J. w stosunku do J. A. i K. P. (1) w zakresie stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży udziałów z 11.06.2010 roku zawartej przed notariuszem E. S. w T. Rep. A nr (...);
2. oddała powództwo M. J. w stosunku do pozwanego K. A. o stwierdzenie nieważności umowy sprzedaży z dnia 25.05.2010 roku zawartej przed notariuszem E. S. w T. Rep. A nr (...);
3. nie obciąża powoda M. J. kosztami strony przeciwnej.

Na oryginale właściwy podpis.

Sygn. akt I C 224/16

UZASADNIENIE

Powód - M. J. w pozwie skierowanym przeciwko J. A., K. A. i K. P. (1) - doprecyzowanym pismem procesowym z dnia 1 marca 2016 r. /k. 30/ domagał się stwierdzenia nieważności:

- a) umowy sprzedaży udziałów z 11.06.2010 r. zawartej w formie aktu notarialnego przed notariuszem E. S. w T. Rep. A nr (...),
- b) umowy sprzedaży udziałów z dnia 25.05.2010 r. zawartej przed notariuszem E. S. w T. Rep. A nr (...).

Na uzasadnienie żądania podał powód, że do zawarcia wyżej wymienionych umów został zmuszony. Wskazywał, że pozwani w bezwzględny sposób wykorzystali błędne orzeczenia sądu i prokuratury do wielomilionowego wzbogacenia się, doprowadzając przy tym powoda do niekorzystnego rozporządzenia swym mieniem. Nadto argumentował, że J. J.

i K. P. przemocą, groźbą bezprawną, zmusili powoda do zawarcia w dniach 25.05.2010 r. i 11.06.2010 r. umów objętych niniejszym pozwem, co znajduje potwierdzenie w wynikach toczącego się przed Prokuraturą Rejonową w C.śledztwa.

Pozwani - J. A., K. A. i K. P. (1) w odpowiedzi na pozew, zmodyfikowanej pismem z dnia 19.06.2017 r. w zakresie podstawy wniosku o odrzucenie pozwu /k. 444/ wnieśli o:

a) odrzucenie pozwu z uwagi na powagę rzeczy osądzonej w zakresie stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży udziałów z dnia 11.06.2010 r. w stosunku do K. A. oraz w zakresie stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży z dnia 25.05.2010 r. w stosunku do J. A. i K. P. (1), jako że były one już przedmiotem prawomocnych rozstrzygnięć tutejszego Sądu w sprawach o sygn. akt odpowiednio (...)i (...).

b) oddalenie pozwu z uwagi na brak legitymacji czynnej w zakresie stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży udziałów z dnia 11.06.2010 r. w stosunku do J. A. i K. P. (1) oraz z zakresie stwierdzenia nieważności umowy z dnia 25.05.2010 r. w stosunku do K. A., albowiem nie byli oni stronami powyższych umów.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. A. (poprzednio J.) jest byłą żoną M. J.. K. A. jest obecnym mężem J. A., a K. P. (1) jest radcą prawnym, który reprezentował J. A. w kwestiach dotyczących m.in. wzajemnych rozliczeń M. J. i J. A..

okoliczności bezsporne

W dniu 25.05.2010 r. pomiędzy M. J. a J. A. i K. P. (1) doszło do zawarcia przed notariuszem E. S. umowy, na mocy której M. J. sprzedał J. A. udział wynoszący 5/100 części, za cenę 72.728 zł, a K. P. (1) udział wynoszący 50/100 części za cenę 727.272 zł w prawie własności zabudowanej nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w C.prowadzi kw. nr (...).

okoliczność bezoporna, nadto dowód umowa sprzedaży, rep. A nr (...)k. 9-14

Z kolei na mocy umowy zbycia udziałów z dnia 11.06. 2010 r. zawartej w T. z podpisami notarialnie poświadczonymi pomiędzy M. J. a Przedsiębiorstwem Handlowo-Produkcyjnym (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C. i K. A., M. J. zbył na rzecz Spółki 56 udziałów w kapitale zakładowym tej spółki za cenę 1.768.421,00 zł, a na rzecz K. A. jeden udział w spółce (...) za cenę 31.579 zł.

okoliczność bezsporna, nadto dowód: umowa sprzedaży udziałów z dnia 11.06. 2010 r., rep. A nr (...)k. 6-8 .

Przed Sądem Okręgowym w S.toczyła się pod sygn. (...)sprawa z powództwa M. J. przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w C. i K. A. o ustalenie nieważności umowy sprzedaży udziałów Przedsiębiorstwa Handlowo-Produkcyjnego (...) sp. z o.o. w C. zawartej między stronami w dniu 11.06.2010 r. Powództwo to zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w S.z dnia 21.10.2015 r. Wywiedziona od powyższego wyroku apelacja M. J. została oddalona przez Sąd Apelacyjny w G.wyrokiem z dnia 7.07.2016 r., sygn. akt (...). Powództwo to M. J. początkowo opierał na instytucji wyzysku określonej w art. 388 § 1 k.p.c., wskazując na rażąco dysproporcję świadczeń pomiędzy stronami, złą sytuację materialną i przymusowe położenie sprzedającego czyli M. J., z czego kupujący zdawali sobie sprawę. Nadto argumentował, że czynność prawna polegająca na sprzedaży udziałów w dobrze prosperującej spółki była sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, jako że naruszała słusność kontraktową przez rażące pokrzywdzenie sprzedającego, w wyniku ustalenia rażąco niskiej ceny sprzedaży udziałów. Na etapie postępowania apelacyjnego M. J. roszczenie swoje opierał z kolei na art. 88 § 1 k.c., w szczególności podnosił iż do zawarcia umowy sprzedaży udziałów, zawartej w dniu 11.06.2010 r. został zmuszony za pomocą przemocy, groźby bezprawnej przez J. A. (wówczas J.) i K. P. (1). Rozstrzygając sprawę sądy obu instancji uznały, że brak jest podstaw do uznania umowy sprzedaży udziałów za nieważną z uwagi na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego. Jeżeli zaś chodzi o żądanie M. J. oparte na wyzysku z art. 388 k.c. to wygasło ono na skutek upływu terminu zawitego określonego w art. 388§2 k.c. Dodatkowo Sąd Apelacyjny za bezzasadny uznał zarzut dotyczący przemocy i groźby bezprawnej przy zawarciu umowy.

dowód: kopia wyroku SA w G.z dnia 7.07.2016 r., sygn. (...)wraz z uzasadnieniem k.153-160

Przed Sądem Okręgowym w S.toczyła się pod sygn. (...)sprawa z powództwa M. J. przeciwko J. A. i K. P. (1) o ustalenie nieważności umowy sprzedaży nieruchomości z dnia 25.05.2010 r. Powództwo to oddalone zostało wyrokiem Sądu Okręgowego w S.z dnia 21.01.2016 r. Wyrokiem z dnia 28.04.2017 r., sygn. (...)Sąd Apelacyjny w G.oddalił apelację M. J. od powyższego wyroku. Żądając unieważnienia umowy z dnia 25.05.2010r. M. J. powoływał się na wyzysk /art. 388 k.c./, jak i na sprzeczność zawartej umowy z zasadami współżycia społecznego. W zakresie pierwszej z tych podstaw wskazywał na rażącą dysproporcję świadczeń stron, swoją szczególnie złą sytuację materialną jako sprzedającego i przymusowe położenie, świadomość kupujących z tego stanu rzeczy. Sąd Okręgowy oddalając powództwo zbadał roszczenie powoda w oparciu o zasady współżycia społecznego, wadę oświadczenia woli w postaci groźby w kontekście wszczętego przez M. J. postępowania karnego, uznając ostatecznie, iż okoliczności na jakie powoływał się powód dotyczyły wyzysku z art. 388 k.c.

dowód: wyrok Sądu Okręgowego w S.z dnia 21.01.2016 r., sygn. (...)wraz z uzasadnieni k. 161-169, apelacja M. J. od wyroku Sądu Okręgowego w S.w sprawie (...)wraz z załącznikami k. 171-241, odpis wyroku Sadu Apelacyjnego w G.z dnia 28.04.2017 r., sygn. (...)wraz ze stwierdzeniem prawomocności orzeczenia k. 445-446

Sąd zważył:

W rozpatrywanej sprawie w pierwszej kolejności wymagało rozważania, czy zachodzi przeszkoda do merytorycznego rozpoznania pozwu w postaci powagi rzeczy osądzonej w stosunku do J. A. i K. P. (1) w zakresie żądania stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży z dnia 25.05.2010 r. /rep. A Nr (...)/ oraz w stosunku do K. A. w zakresie stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży udziałów zawartej 11.06.2010 r. /Rep. A Nr (...)/.

Stosownie bowiem do art. 199§1 pkt. 2 k.p.c., sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona. W świetle art. 366 k.p.c. powagą rzeczy osądzonej objęte jest to, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. Przedmiot ten jest z kolei determinowany treścią przytoczonego w pozwie żądania w powiązaniu z uzasadniającymi go okolicznościami. O powadze rzeczy osądzonej decyduje zatem identyczność stron, identyczność przedmiotu rozstrzygnięcia i identyczność podstawy sporu.

Brak aktywności powoda w tym postępowaniu spowodował, że Sąd procedował na dokumentach złożonych przez obie strony.

Najistotniejszym problem przed jakim stanął Sąd było zrozumienie intencji powoda w zakresie tego, co miałyby stanowić przyczyną stwierdzenia nieważności spornych aktów. Ze sformułowania użytego w pozwie tj., że powód został zmuszony do zawarcia tych aktów oraz z dalszych pism procesowych, gdzie akcentował, że do ich zawarcia został zmuszony groźbą, przemocą wynika, że powód powództwo o stwierdzenie nieważności danych aktów skonstruował w oparciu o instytucję wyzysku i wady oświadczenia woli. Uszło jednak uwadze powoda, że przedmiotowe akty były już przedmiotem rozpoznania i rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy w S.w sprawach (...)i (...)właśnie pod kątem stwierdzenia ich nieważności z uwagi na wyzysk z art. 388 k.c. przy ich zawarciu. Analizie Sądów poddana została również kwestia wad oświadczenia woli tj. groźby, a nawet przemocy w kontekście wszczętego przez M. J. postępowania karnego. W obu tych sprawach powództwa zostały prawomocnie oddalone. Nie budzi wątpliwości, iż w obu w/w sprawach i w sprawie niniejszej zachodzi tożsamość stron oraz tożsamość przedmiotu podstawy sporu i rozstrzygnięcia.

Stąd też z przedstawionych wyżej względów Sąd postanowieniem z dnia 14.07. 2017 r. na podstawie art. 199 §2 k.p.c. odrzucił pozew w stosunku do J. A. i K. P. (1) w zakresie żądania stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży z dnia 25.05.2010 r. /rep. A Nr (...)/ oraz w stosunku do K. A. w zakresie stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży udziałów zawartej 11.06.2010 r. /Rep. A Nr (...)/.

Merytorycznemu rozpoznaniu ostatecznie podlegały więc roszczenia o stwierdzenie nieważności umowy sprzedaży udziałów z dnia 11.06.2010 r. w stosunku do J. A. i K. P. (2) oraz o stwierdzenie nieważności umowy sprzedaży z dnia 25.05.2010 r. w stosunku do K. A..

W tym zakresie słuszny także okazał się zarzut strony pozwanej co do braku legitymacji po stronie pozwanych. Jak wynika bowiem z ustalonego - w oparciu o dokumenty przedłożone przez powoda - stanu faktycznego, J. A. i K. P. (1) nie byli stronami umowy z dnia 11.06.2010 r. Stronami tej umowy byli bowiem M. J. jako sprzedający oraz Przedsiębiorstwo Handlowo-Produkcyjne (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C. i K. A. jako kupujący. Tylko więc w stosunku do tych podmiotów powód mógł kierować żądanie o stwierdzenie nieważności umowy z dnia 11.06. (...). Podobnie K. A. nie był stroną umowy sprzedaży z dnia 25.05.2010 r., a M. J. z jednej strony i J. A., K. P. (1) z drugiej. Tak więc żądanie stwierdzenia nieważności przedmiotowej umowy mogło zostać skierowane jedynie wobec J. A. i K. P. (1). Ponieważ jednak w tym zakresie kwestia ważności przedmiotowych umów, jak już wyżej wskazano, została prawomocnie zbadana i oceniona przez sądy obu instancji, brak było możliwości ponownego rozpoznania sprawy w tym kontekście na drodze sądowej.

Konsekwencją skutecznie podniesionego zarzutu braku legitymacji biernej jest oddalenia powództw w stosunku do J. A. oraz K. P. (1) jak i w stosunku do K. A., co znalazło swój wyraz w pkt. 1 i 2 sentencji wyroku.

Sąd oddalił wniosek powoda z dnia 12 lipca 2017 r. o zawieszenie niniejszego postępowania i przekazanie sprawy do rozpoznania przez inny sąd okręgowy spoza apelacji (...), argumentowany brakiem po stronie powoda środków finansowych, aby kupić prokuratorów i sędziów tak, aby jego sprawy rozpatrywane były zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi. Przyjmując iż wniosek o przekazanie sprawy do sądu spoza apelacji (...) oparty został na treści art. 44 k.p.c. wyjaśnić należy, iż sądem przełożonym nad Sądem Okręgowym w S. jest Sąd Apelacyjny w G.. Oznacza to, że Sąd Okręgowy S., Prezes Sądu Okręgowego w S. nie ma kognicji do rozpoznania tego wniosku. Nadto powyższe nie mieści się w katalogu przyczyn uzasadniających zawieszenie postępowania w sprawie, a wskazanych w treści art. 177 k.p.c.

W punkcie 3 sentencji Sąd na podstawie art. 102 k.p.c. orzekł o nieobciążaniu powoda kosztami strony przeciwnej. Wyjaśnić w tym miejscu należy, iż wprawdzie M. J. był zwolniony od kosztów sądowych w niniejszej sprawie, jednakże zwolnienie to nie rozciąga się na obowiązek zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi (art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), na które po stronie pozwanej składało się wynagrodzenie radcy prawnego. Sąd zważając z jednej strony na specyfikę niniejszej sprawy oraz na szczególnie trudną sytuację finansową i życiową powoda, który nie uzyskuje dochodów, a w zakresie utrzymania korzysta ze wsparcia osób trzecich, uznał że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności pozwalające na odstąpienie od obciążania powoda kosztami postępowania, o których mowa w art. 102 k.p.c.

Na oryginale właściwy podpis.